

MO 26
SÚČASNÁ SLOVENSKÁ PRÓZA

- A) **Problémy spoločnosti v prozaickej tvorbe Mňačko – Ako chutí moc, Tatarka - Démoni**
- B) **Výnimočné postavenie R. Slobodu (postmoderna), V. Šikulu (pútavý rozprávaci dej)**
- C) **Prečo Sloboda nechal v ukážke splynúť opis a rozprávanie?**
- D) **Čo je opis a rozprávanie?**

A) POÉZIA PO 1945:

- **1. FÁZA: 1945-48 povojnové:** v próze diela pokračovali v poetike lyrizovanej prózy - naturizmus (F. ŠVANTNER – Nevesta hôl, M. FIGULI - Babylon), kritický realizmus, sociálny realizmus – tieto smery doznievajú (F. HEČKO – Červené víno, V. MINÁČ – Smrť chodí po horách)
- **2. FÁZA: 1548-56 sociálny realizmus:** SNP, oslava robotníctva, združstevňovanie, inak nemohli vyjsť: F. HEČKO – Drevená dedina (kolektivizácia), D. TATARKA – Družné letá (budovateľské nadšenie), L. MŇAČKO – reportáže (Tatarka a Mňačko si neskôr uvedomili svoj omyl – naletenie komunizmu, stávajú sa jeho odporcami, o naletení – TATARKA – Démon súhlasu, MŇAČKO – Oneskorené reportáže
- **3. FÁZA: 1956-69 uvoľňovanie, kontakt so svetovou lit.:**
 - A) **rozvoj staršej generácie:** pravdivé zobrazenie skutočnosti (TATARKA – Prútené kreslá, A. BEDNÁR – Hodiny a minúty, MŇAČKO – Ako chutí moc, Smrť sa volá Engelchen, MINÁČ – Generácia, Dlhý čas čakania, Živí a mŕtvi, Zvony zvonja na deň, JAŠÍK – Námestie sv. Alžbety, ŤAŽKÝ – Amenmária Samí dobrí vojaci)
 - B) **mladá generácia:** nezáujem o spoločenské problémy, ale pocity jednotlivca, súkromie, psychiku, depresie, krízy, ľubostné pletky. (ŠIKULA – Možno si postavím bungalov, S Rozárkou, SLOBODA – Narcis, HYKISCH – Naďa)
- **4. FÁZA: 1969-89:** neúspech Pražskej jari, ČSR obsadené vojakmi ZSSR, obdobie konsolidácie a normalizácie, čistky, prepúšťanie, prenasledovanie, odpočúvanie, vylúčenie spisovateľ. zo Zväzu – na čiernu listinu, literatúra sa delí na 3 časti:
 - A) **oficiálna:** v sociálnom duchu, schvaľovací proces. Vznikajú diela, ktoré vyvolali ohlas. ŠIKULA: Majstri, Muškát, Vilma, BALLEK: Pomocník, JAROŠ: Tisícročná včela, SLOBODA: Rozum, MITANA: Nočné správy
 - B) **samizdatová – dizidentská:** cez cenzúru nevyšlo oficiálne, šírilo sa tajne, strojopis, rukopis, autori prenasledovaní, zavražďovaní, šikanovaní, kontrola korešpondencie, pošty ŠtB, člen hnutia dizidentov v ČSR – Charta 77
 - C) **exilová:** rozvoj popri oficiálnej a samizdatovej, slovenské vydané v zahraničí, Kolín nad Rýnom, Toronto, Rím
- **5. FÁZA: po 1989 pluralita:** zamerané na istý región, každý má špecifické znaky tvorby.

B) DUŠAN MITANA: študoval v BA žurnalistiku, VŠMÚ dramaturgia, scenárista, redaktor Romboidu a Mladá tvorba. V tvorbe ako predstaviteľ literárnej postmodernity využíva postmodernistické prvky s prvkami absurdity, hororu a mystiky, zobrazuje grotesknosť životných situácií, ale ľudskú existenciu ako absurditu a život ako sled náhod a tajomnosti, plynulo prelína racionálne s fantazijným a všedné s bizarným, čím vytvára pútavé čítanie s neočakávanými zvratmi a závermi. Jeho diela sú označované ako knihy šokov, iracionality, sporu medzi vedením a tušením. Častý je boj hlavného hrdinu proti spoločnosti, zákonom a konvenciám, ako novinár väčšinu diel písal v 1. osobe, jednoduchým jazykom typickým pre žurnalistov, častý je motív ťažko dešifrovaných záhad.

- **PSIE DNI:** zbierka poviedok, kvôli jej štýlu ju kritici považovali za provokatívnu, sú tu absurdné poviedky s prvkami hororu – **Jastrab, Psie dni, Vianočná cesta** alebo s erotickými až morbidnými prvkami **V električke, Letné hry** - a to väčšinou v prostredí s atmosférou horúcich letných dní. Ide o neobyčajné príbehy s neočakávaným záverom, s krimi pozadím alebo nevyriešeným tajomstvom. Zobrazuje krajné situácie, afekty, zhrozenie, prevláda smútok i humor, realita i irealita. Chce vyjadriť to, čo je rozumom nepostihnuteľné. Sú to ľudia, ktorí si nevedia nájsť miesto v živote, sú plní úzkosti a odcudzenia.
- **PATAGÓNIA:** novela, mladý hrdina odmieta spoločenský stereotyp, konvencie a svet už zabehnutých koľají. Sú Vianoce. Ivan Mráz nemá pokoj v duši, musí čosi povedať rodičom, no nechce narušiť kúzlo rodinnej pohody. Po Novom roku: „Inak, odišiel som zo školy“. Rodičia si myslia, že ho vyhodili a nechápu jeho úmysel stať sa spisovateľom. Do Bratislavy sa vracia s nevyjasnenými vzťahmi najmä s otcom. Prenajme si malý byt na prízemí v rušnej ulici a začína naplňovať svoj sen. Raz na koncerte ho zaujme istá jedna žena, lepšie povedané jej vlasy, pretože celý čas ju vidí zozadu, a rozhodne sa ísť za ňou. Nasleduje ju až k domu, no nenájde v sebe odvahu sa prihovoriť. Na druhý deň chce napraviť svoju chybu, no predtým než pôjde za ňou, skočí k holičovi. Plávajúc vo svojich myšlienkach, sa nechtiac dá ostriať dohola. Zistí, že jeho múza sa volá Viera Berlanská, pracuje v redakcii časopisu a.. je vydatá. Nahovorí jej, že sa chce stretnúť ako čitateľ, spozná ho vraj podľa toho, že nebude mať tričko. Za poburovanie ho chcú odviesť policajti, no Viera príde včas a presvedčí ochrancov zákona, že robia prieskum. O pár dní sa Ivan rozhodne ísť Vieru navštíviť. Povzbudený alkoholom vtrhne priamo do oslavy menín Vierinej matky a spraví tam poriadnu hanbu pred celou rodinou. Zdá sa však, že Viera to vôbec neprekáža a dokonca ide, napriek nesúhlasu manžela, odprevať Ivana k autobusu. O pár dní mu zavolá, že od muža odišla, presťahuje sa do jeho malého bytu a za pomerne krátky čas otehotnie. Ivanovi sa podarí dokončiť knihu a konečne sa zamyslí nad svojim otcom, situáciou, za akej odchádzal z domu a uvedomí si, že ľudia vždy rozmýšľajú nad vzdialenými krajinami za oceánom, no niekedy je pre nich problém prekonať sto kilometrov a vzdialenosť ľudí nie je ani tak daná geograficky, ako blízkosťou ich srdc. Rozhodne sa teda rodičov navštíviť. No v rodnej dedine ho čakajú dve nemilé prekvapenia. Najprv zistí, že celá dedina ho považuje za kriminálnika, ktorý bol rok vo väzení a potom sa od matky dozvedá, že otec zomrel. Pochopí, že pre matku to bola čiastočne úľava a v samote našla pokoj. Nechce jej to kaziť, preto sa hneď na druhý deň vracia doBA. Príbeh sa končí v pohybe medzi 2 svetmi, 1. z kt. odchádza a 2., kam prichádza."

• **NOČNÉ SPRÁVY:** zbierka 9 poviedok plných iracionality, tajomnosti, nevysvetlených záhad, ktoré pramenia v magickom realizme. Hrdinovia, ktorí vystupujú v nich – rodinné a pracovné záväzky, ťažkosti za ktoré nedokážu nájsť východisko:

1) **Ihla:** príbeh mladého muža – siroty, o otcovi = farárovi počul to najhoršie, ten mu napísal list. Hovorí v ňom ako ho splodil, začal piť a ostal alkoholik až sa dostal do bane, že Boh stvoril človeka v opilosti. Rozpráva o jeho dedovi, ktorý chcel lietať preto skočil zo strechy, aby zistil, či mu narastú krídla, o jeho otcovi, ktorí bol krajčír a zomrel lebo si sadol na ihlu, ktorá sa mu dostala do krvného obehu a do srdca a že chlapi v jeho rodine vždy umierali na to, čo mali najradšej. Nakoniec sa dozvedel, že jeho otec zomrel pri banskom nešťastí.

2) **Vôňa húb:** muž podvedie ženu, no záleží mu na dcérke tak idú na dovolenku k jazeru. Vybral s na hríby (tvrdil, že huby vycítia dobrého človeka a tomu sa ukazujú), doniesol plný košík a uvarili ich. Deti sa išli kúpať a on si oddýchnuť. Začul krik – ľudia zachránili jeho ženu, a keď na vlnách zbadal bubliny na hladine, spomenul si, že dcére kúpil bublifuk...

3) **Diablov trilok:** 1 muž chcel presvedčiť starú pani aby sa odsťahovala, lebo jediná zostala v dome, ktorý chceli asanovať. Odmietla krásny byt, hoci žila v starom zničenom dome. Sledoval ju pri práci, dirigovala na hudbu, ktorú nik iný nepočul, povedal že aj on ju počuje, rozprávala mu o jej minulosti. Podozrievala ho že je z bytovej komisie tak ju oklamal že je novinár. Išla nakúpiť, že sa zdržia viac dní a má zapisovať hudbu čo má ona v hlave, aby po nej niečo ostalo, keď deti nemá. Povedal, že nič nepočuje a sklamala sa. Pýtal sa jej na vek = 93, tipoval 60, dozvie sa že hudba spomaľuje čas. Rozhodol sa písať noty aj keď vonku bola tma, ona svietila len sviečkami.

4) **Zem je guľatá:** k páru príde prespať kamarátka, muž má spať na zemi a kamarátka so ženou, on opitý si ľahne do stredu, zobudí sa a zistí, že má ženu stále rád. Spomenie si na sen, v ktorom sa pri BA zabil v havárii. Chce sa tomu vyhnúť, no uvedomuje si guľatosť Zeme, teda nedá sa ujsť najďalej = to by sa vrátil. Má ísť na služobnú cestu, vyhovorí sa a pošlú kolegu. Myslí si, že oklamal smrť. V tom sa prebudí (toto bol len sen), má horúčku, sedí a ráta že ostáva do smrti 7 mesiacov a hromží, prečo prišlo varovanie tak skoro.

5) **Tajomstvo Štedrého večera:** muž príde zo služobnej cesty = žena na pôrodnici, ešte nerodí, on ide do kaviarne, dozvie sa že má syna. Posielali si lístočky cez okno, chcela rôzne práce. Pustili ju na Štedrý večer, no nič nemali pripravené a vyčítala mu to, nahneval sa, žiarlil na syna a neveril že je jeho. Malý stál na balkóne vzali ho a dali spať do koša. Uvedomil si, že je to jeho syn a že síce má syna ale stratil ženu a nevie, či je to dobre alebo zle.

6) **Prechádzka zimnou krajinou:** muž s tehotnou ženou chodia na prechádzku ku kameňolomu, stretnú chlapíka, hovorí im ako chytil pstruha, opil sa a žena zomrela pri pôrode a vystriha ich, aby si dali pozor pri prechádzke. Išli ďalej, žena porodila, on odháňal psy, ktoré na nich útočili. Prišli až k hotelu a uvideli známeho – doktora.

7) **Muškatý:** muž prišiel domov, kde akoby nik nežil, našiel prázdnu chladničku a odkaz poliat' muškáty. V záhrade sledoval súboj psov, zdalo sa mu, že je tiež psom, začal naháňať pre vraždu sliepku, ktorá žrala červíkov, jedol čerešne, zistil, že ich tiež vraždí. Prišiel jeho bratranec, prepustil ho z blázninca, nosil baretku, lebo si myslel, že Boh mu chce vypáliť to, čo má v mozgu. Muž sa zamýšľal že je nepotrebný, chce sa zabiť žiletkou no skoro omdlel a ušiel. Pri pohľade na mravčeka, lastovičku že život je krásny. Zobudil sa že niekto čaká za dverami, vošiel a zbadal v TV kriminálne pátranie po ňom = zmizol a 4. deň je nezvestný. Uvedomil si, že neexistuje, išiel k zrkadlu no nevidel sa ...

8) **Nočné správy:** muž bol v kine, nemohol nájsť kľúče ani lístok od šatne, presvedčil kľúčiarku dať mu kabát. Doma ho vyhrešili, že zas stratil kľúče, háda sa so ženou pre maličkosti, neskôr udobrujú. Zaspí, zobudí sa na zvonenie, muži ho vzali do kina v župane. Doniesli kľúče a lístok, poslali ho domov. Uvidel v kúpeľni krv spod dverí, cítil že slabne...

9) **Na prahu:** začína článkom o zmiznutí muža s dcérou, Vít Nehoda a Dana. Tvrdil, že svetlo tlmí zvuk a naopak tma ho zosiluje, dali ho do blázninca, po prepustení sa rozišiel so ženou, dcéra ho navštevovala, kúpili mu domček, mal starý autobus = kozmickú loď, kam mohla vojsť len dcérka. Tá raz zmizla a dcérka povedala že odletel. Vytrhol si zub kombinačkami, lebo žena mu povedala, aké ma pekné biele zuby. Miloval sa vždy s 1 neznámou ženou, ktorá mu dávala pomyje (bol chovateľ). Raz celý deň pršalo a chcel spáchať samovraždu, zbadal vajce a vypil ho. Prestalo pršať, preto sa nezabil. Zoženie si autobus a prerobia ho s dcérou na vesmírnu loď. Ráno sa nájde list, kde všetko zdokumentoval a len oškvíknutá tráva, kde autobus stál.

B) PETER JAROŠ – TISÍCROČNÁ VČELA: uplatnil v tvorbe prvky existencializmu a nového románu, neskôr postmoderny až magického realizmu. Poviedky uverejňoval v mesačníkoch Mladá tvorba a Slovenské pohľady. Jeho príbehy sú plné napätia, záhadnosti a tajomstva. Prelína sa v nich realita, výmysel a sen. Uplatňuje tu aj prvky grotesky a paródie.

• **TISÍCROČNÁ VČELA:** generačný román, vplyv magického realizmu a postmodernizmu, bohatá dejová línia, dej sa odohráva v autorovej rodnej obci Hybe na prelome 19. a 20. storočia. Jaroš predstavuje život ľudí tých čias v tejto obci so všetkými radosťami i starosťami. Román Tisícročná včela je oslavou práce (roľníckej, murárskej, remeselníckej). Práve pracovitosť, vytrvalosť a životaschopnosť - vlastnosti typické aj pre včely - pomohli prežiť slovenskému človeku tisícročie plné krívd a utrpenia. Tak ako včela robí svoju prácu tak i človek vykonáva každodenne svoju prácu, ktorá ho živí. Každý deň umiera človek, tak ako včela, ale narodí sa druhá, mladšia generácia a pokračuje v práci. Román je oslavou murárskej, roľníckej a remeselníckej práce. V popredí románu sú osudy troch generácií rodiny Pichandovcov. Martin Pichanda a jeho Ružena mali tri dospievajúce deti - dcéru Kristínu a synov Sama a Valenta.

Téma : životný osud 3 generácií roľníkov a sezónnych murárov, rodiny Pichandovcov od 2. pol. 19. stor. až do r. 1918.

Hl. myšlienka : autor vychádza z toho, že našou národnou filozofiou bola filozofia práce, podľa ktorej Slovákov zachránila v nepriaznivých hist. dobách práve ich usilovnosť, neúnavnosť, pracovitosť porovnateľná so včelami.

Kompozícia: román sa skladá z 9 kapitol. Využíva v ňom prvky humoru, fantázie, nadsázku, satiru, grotesku, paródiu. Typickou črtou sú individuálne osudy jednotlivcov, ktoré sa odvíjajú v závislosti od spol. a hist. pohybov. Názov 1000-ročná včela symbolizuje 1000-ročné dejiny slov. národa.

POSTMODERNA: Tragické príhody sa striedajú s komickými, reálny dej oživujú sny, predstavy, neskutočné javy, zázraky a humorné situácie. Napríklad: sen Martina Pichandu o tom, ako hrali karty v bruchu veľryby so svojou bývalou milou, Sama pichandu o včelej kráľovnej, čudesné zmiznutie psa Zanzibara po smrti Martina Pichandu, tragikomický osud mladého Nádera, ktorý sa z nešťastnej lásky obesil v udiarni a našli ho celkom vyúdeného, zloděj tvrdiaci, že nemá črevá, Martin sa nezместil do truhly, zázrak v mlyne...) Okrem scén so situačným humorom sú v knihe i epizódy využívajúce slovný humor, iróniu a paródiu (napr. Martin Pichanda si predstavuje, že medzi domorodcami na Madagaskare rozšíri spisy Ľudovíta Štúra, založí pobočku Matice slovenskej a najstatočnejšieho domorodca pasuje za Jánošíka). Tieto fantazijné, zázračné a absurdné prvky sú základným znakom magického realizmu.

Hl. postavy : Martin Pichanda – „Geografia“, ktorý má ženu Ruženu; Samko, Kristína a Valent; 6 Samkových detí, ktoré má s Máriou Dudáčovou – Janko, Samko, Peter, Ema, Karol, Marek; Haderpán a dcéra Hermína; žobrák Gagoš...

DEJ : Hl. hrdina M. Pichanda bol chudobný roľník, ktorý po skončení jarných prác odchádzal s partiou murárov na robotu, zarobiť nejaké peniaze. S manželkou Ruženou mal 3 deti. Pracovitého Samka, ktorý šiel v jeho šľapajach; študenta Valenta, ktorý po Gymnáziu študoval za právnika; a šikovnú dcéru Kristínu. Dej sa odohráva v mestečku Hybe, pričom sa rozvíjajú i príbehy ďalších postáv, napr.: syna bývalého richtára Joža Náderu, kresťana, ktorý sa zamiluje do židovskej dievčiny Marky Gerschovej, dcéry krčmára. Keď mu ju odmietnu dať, stratí sa a nájdu ho po dlhšom čase obeseného a vyúdeného v komíne. M. Pichanda spolu so Samkom a partiou odchádzajú opäť na múračky a vracajú sa až o 7 mesiacov unavení a otrávení z márneho hľadania práce. Samko sa ožení s Máriou Dudáčovou, Valent dokončí štúdiá, zabudne na svoju lásku Hanku a berie si za ženu Hermínu, dcéru statkára Haderpána. Nie z lásky ale pre postavenie a majetok. Starý Martin tragicky zahynie, keď v zime prehltnie zmrazené víno so sklom. Kristína má smutný osud, manžel jej zahynie, keď ho privalí strom a ona potom žije s mužovým bratrancom Julom Mitroňom, s ktorým má dieťa. V otcových šľapajach pokračuje Samko, ktorý má 6 detí. Samko starší sa stáva členom soc. dem., syn Karol mu odchádza študovať za maliara, Jano, ktorý s ním chodí na múračky zomrie pri prestrelke počas demonštrácie a nešťastný Samo starší zanecháva politiku a sťahuje sa do obecného mlyna na krížnych cestách s rodinou. Syn Peter mu odchádza študovať za hodinára a dcéra mu zahynie v mlyne. Vypukne I. svet. vojna, v ktorej mu syn Karol zahynie a Peter sa dostáva do ruského zajatia. V závere románu vidíme, ako sa starý Samo vracia z basy, kde sa dostal s kamarátom za poburovanie proti vojne. Cestou si uvedomuje, že ani koniec vojny a vytúžená republika nenahradí zničené ľudské osudy a životy.

- **Poludnie na terase:** novela, rušný pracovný deň členov BA časopisu
- **Urob mi more:** novela, príbeh školáka, na práci v kameňolome – všedné. Oba sú zamerané na psychiku, vyjadruje sa k základným otázkam života vtedajšieho človeka, modernosť a experiment, problémy mladých v meste (láska, priateľstvo, konflikty, konvencie – odmietanie, vstup do pracovného kolektívu.

B) LADISLAV BALLEK: študoval v BB na VŠ DEJ, VV a SJ, redaktor denníka Smer, vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ, ministerstvo kultúry, poslanec NR SR, v súčasnosti učí na VŠMÚ. Tvoril tradičný realizmus s prvkami lyrizmu.

- **JUŽNÁ POŠTA:** zbierka noviel, autobiografia, opisuje mladého chlapca a proces jeho dospievania.
- **POMOCNÍK:** román, vrcholné dielo. Odohráva sa v Palánku v prvých rokoch po vojne. Hl. hrdina je Riečan, ktorý mal zásluhy z partizánskeho hnutia, preto mu prideliť dom aj mäsiarstvo a sa z Horniakov presťahoval s rodinou na Dolniaky. Keď prišiel do palánku, našiel len rozklad a špinu. V dome našiel pomocníka, volal sa Volent Lančarič. Rozhodol sa Volenta si nechať ako pomocníka do obchodu. Volent spôsobil postupné zbohatnutie Riečanovej rodiny (dopomohol k novému domu, vile, mäsiarstvo prosperovalo, získal si Riečanovu ženu a dcéru, pašoval tovar). Začali pohŕdať Riečanom a potom ho odvrhli. Riečan odtiaľ odišiel. Volent sa oženil s jeho ženou, ale ona ho nakoniec nechala. Tak sa oženil s Riečanovou dcérou, ale v rodine boli nezhody. Volent začal piť, dostal sa ja do väzenia. Riečan sa vrátil do Palánku a odviezol si zuboženú dcéru aj vnučku. Volent spôsobil na jednej strane zbohatnutie a na druhej strane rozložil rodinu- morálny úpadok. Pokračovaním románu Pomocník je román: Agáty

B) LADISLAV MŇAČKO: vyučený lekárnik, pomocný robotník na stavbách, chcel ujsť zo ZSSR, neúspešne – koncentračný tábor, nútené banské práce Essen, ušiel. Jeho knihy preložené do 26 jazykov.

- **AKO CHUTÍ MOC:** fotograf Frank prichádza do smútočnej siene, kde pochovávajú 1 vplyvného človeka. Poznal ho, rozmýšľa, kým sa stal a aký bol jeho priateľ. Spoznal ho ako veliteľa partizánskej skupiny, vtedy odvážny, veľká autorita, bol mu svedkom na svadbe, ale začal sa meniť. Čím vyšší funkcionár bol, tým klesal na duchu – moc ho zmenila a zdeformovala, tváril sa dôležitý a chcel o všetkom rozhodovať, zničil životy mnohých, bál sa o seba. Všetci, aj Frank sa od neho odpúťali, rozviezol sa, vzal si sekretárku, syn z prvého vzťahu mu ani neprišiel na pohreb, zomrel opustený, nemal moc a pred definitívnym pádom ho zachránila iba choroba a smrť.

V 60. rokoch vstupuje do literatúry mladá generácia prozaikov, ktorá odmieta socialistickorealisticke stvárňovanie skutočnosti a využíva prvky modernizmu (antiromán, existencializmus). Vidieť to v tvorbe Petra Jaroša, Rudolfa Slobodu a iných.

VINCENT ŠIKULA: je pútavým rozprávačom, námety čerpá zo svojich životných skúseností. Jeho rozprávačstvo dopĺňajú hudobné motívy – využil svoje hudobné vzdelanie (študoval na konzervatóriu, hral na lesnom rohu a organe). Tento prvok sa uňho objavuje už v prvých knihách.

NA KONCERTOCH SA NETLIESKA – ide o prózu z vojenčiny a

MOŽNO SI POSTAVÍM BUNGALOV – zobrazuje svet, v ktorom vyrastal.

V novele **S ROZARKOU** rozvíja krehký citový príbeh: Ondrejko (rozprávač v novele) sa má starať o sestru Rozarku, telesne dospelú, no duševne na úrovni dieťaťa. Ondrejko sa usiluje splniť túto úlohu, no nedarí sa mu to a Rozarka skončí v sociálnom ústave. Ondrejko zostáva sám so zúfalým pocitom svojho ľudského zlyhania.

V próze **NEBÝVA NA KAŽDOM VRŠKU HOSTINEC** zobrazil hrdinov zo sociálnej periférie.

Významná je Šikulova trilógia **MAJSTRI, MUŠKÁT, VILMA**, ktorá je pokusom zobrazit' Slovenský štát a SNP inak, ako tomu bolo v slovenskej literatúre. Trilógia rozpráva o osudoch tesárskeho majstra Guldána, jeho troch synov a neveste Vilme. Ústrednou postavou je Imrich, najmladší syn. Kým dospievanie a prvé lásky prežíva doma, v pokojnom prostredí, spoločenské udalosti (SNP) prežíva medzi partizánmi. Z hôr sa vracia fyzicky zlomený a duševne otrasený a v takomto rozpolžení aj zomiera. Idea románu je založená na tragike vojny pre jednotlivca. Dielo je napísané pútavým jazykom a Šikula v ňom využil aj experimentátorské prvky, napr. priestor pre názor čitateľa.

HORSKÁ ROBOTA: zbierka 9 poviedok, v každej prienik do sveta postavy, vážne a tragické motívy ako nevera, nešťastná láska, nehoda.

PÁN HORÁR MÁ ZA KLOBÚKOM MYDLENIČKU, PRÁZDNINY SO STRÝCOM RAFAELOM: pre deti, učí sa hrať na heligóne, detský humor, sfilmovaný Otec ma zderie tak či tak

MAJSTRI: 1. časť: všetci Cérovci pomáhali Guldánovcom pri stavbe kostola, Šteška sa páčila Imrichovi Guldánovi, no zároveň aj správcovi, ten sa jej otcovi nepáčil, chcel byť Imrichov zať. Imricha kvôli Šteške podpichovali, i napriek tomu on je verný Vilme, po skončení sa bratia vrátili domov. Otec nahovoril, aby pred svadbou opravili chatu a tak sa svadba nestihla a zase ju posunuli. PO sadbe býva Vilma u Guldánovcov- šikovná, všetko upratané, krásna záhradka. Vojna trvala, starší bratia museli narukovať, prichádzali Rusi, Nemci neuspeli, na severe SVK vypuklo SNP, ľudia čakali ako sa vyvinie situácia. Správca prišiel ku Guldánovcom, aby išli k Cérovcom a postavili šopu. Šteška jeho žena myslela na Imricha, aj on na ňu, tajná schôdzka o vojne, po nej Imrich sa stretne so Šteškou, ona mu povie, že ľúbi jeho a nie manžela (Kirinovič), pôjde do BA. Vilma zistila, že sa niečo deje, hľadala chybu v sebe a nie v ňom, plakala, myslela si, že sa mužovi nepáči. Svokor si to všimol a vyčíta synovi, že ju zanedbáva, Imrich začína tušiť, čo sa deje na SR, nákladné auto s povstalcami, on sa pridá.

MUŠKÁT: 2. časť: zobrazuje priebeh SNP, neúspech, Imrich sa vrátil domov fyzicky a psychicky zlomený, chorý

VILMA: 3. časť: o Vilme, ktorá sa obetavo so svokrom stará o Imricha, nepodarí sa im to, on zomrie na konci diela.

RUDOLF SLOBODA: v jeho románoch nájdeme príbehy psychicky labilných postáv. Debutoval románom **Narcis**, v ktorom hrdina (autobiografický) sa vyznačuje typickými črtami Slobodovho hrdinu: pochybovačnosť, dezilúzia, sebaironia, sklon cítiť sa osamotený, vytrhnutý zo spoločenských väzieb. Podobné je to v románoch **Rozum, Druhý človek, Stratený raj** (tematicky čerpá z prostredia protialkoholického liečebne). Písal i filmové scenáre, je autorom div. hry **Armagedon na Grbe**.

NARCIS: román s netradičným štýlom, reálny dej sa prelína s fantáziou, úvahami a predstavami. Hlavná postava Urban Chromý autobiografická postava, opúšťa štúdiá na DD, cez neho vyjadruje pocity **MLADEJ GENERÁCIE** – osamelosť, nevyhnutnosť spoločnosti, skepsa, sebaironia, nenachádzanie miesta v živote.

BRITVA: hlavná postava Daniel sklamaný manželstvom, ťažké stavy, žiaľ

UHORSKÝ ROK: s podtitulom **12 rozprávok s krátkymi úvodmi** – 12 próz, hravosť, groteska, fantázia, prelínanie absurdity, paródie a humoru.

ROMANETO DON JUAN: autobiografický román, krátka próza s hrôzostrašným námetom: detstvo, mladosť, čudné zážitky striedajúce sa s meditáciami.

HLBOKÝ MIER: zbierka poviedok z rodiska.

HUDBA: autobiografický román, príbeh mladého študenta konzervatória, Mirko Novák – citlivý, melancholický, očarený láskou a hudbou, zobrazuje jeho konflikty s dospelými, nedorozumenia a sklamanie – ťažko prežíva a privedú ho k pokusu o samovraždu.

DRUHÝ ČLOVEK: psychologický román, postava Ján Hodža pokračovateľ Urbana Chromého, ale v zrelom veku, nespokojnosť so životom, manželove depresívne nálady prinútiť manželku k rozvodu s ním, nakoniec ho opustia všetci i jeho rodičia, zostáva sám a nepochopený.

ROZUM: román v ktorom dominujú 2 problémy, vyrovnáva sa so smrťou otca a práca na filmovom scenári, popritom celý román je súhrnom názorov, hľadá tu svoju identitu, vzťah k prírode, spoločnosti, koniec = som zabitý človek.

STRATENÝ RAJ: z oblasti protialkoholického liečebne.

URŠULA: hlavná postava po odpykaní trestu z vraždy zo žiarlivosti sa zaraďuje do každodenného života.

JÁN LENČO: má povest' pútavého rozprávača. Vo väčšine príbehov sa dotýkal otázok ľudskej existencie, vzťahu jednotlivca a celku, problémom slobody a neslobody a pod., pričom využíval podobenstvá, alegórie, fikcie. V novele **Didaktická kronika rodu Hohenzollerovcov** využil hostóriu – dielo má podobu satiricky ladenej historickej kroniky, ostro zacielenej proti koncentrácii moci. Široký priestor vo svojej tvorbe venuje oživovaniu antických príbehov. K starovekej histórii sa viažu knihy **Egypt'anka Nitokris, Čarodejník z Atén** (aktualizácia mýtu o Daidalovi a Ikarovi) a pod.

Inú líniu jeho tvorby predstavujú romány **Rozpamätávanie** a **Roky v kine Úsmev**. V prvom využil skúsenosti z učiteľského pôsobenia. Hlavná postava, stredoškolský profesor Kameník, sa počas poslednej porady pedagogického zboru pred svojím odchodom zo školských služieb „rozpamätáva“, čo pri tejto práci prežil. Postupne predstavuje aj svojich kolegov i študentský svet. Postavy vidí cez ich slabosti, no nemoralizuje. Občas použije paródiu, iróniu, grotesku. Poviedky žánru sci –fi – **Socha z Venuše**.

C) POKÚSTE SA VYSVETLIŤ AUTOROV ZÁMER, KEĎ ICH V UKÁŽKE NECHAL SPLYNÚŤ V JEDNO

D) CHARAKTERIZUJTE OPIS A ROZPRÁVANIE:

OPIS existuje: **Vonkajší** - vymenúvava vonkajšie znaky objektu, osoby

Vnútorň - charakteristika - pri osobách sa zameriava na povahu človeka typické vlastností

Opis pracovného postupu -je veľmi jednoduchý (napr. návod na použitie alebo recept)

2 základné postupy ako písať opis:

a)statický postup - predmet alebo vec sú v klúde

b)dynamický postup - predmet alebo vec sú v činnosti

ROZPRÁVANIE

- vždy nejaký príbeh, prerozprávania udalostí - začiatok a koniec zauzľovanie, vyvrcholenie a zaver. Rozprávania je dej, preto v ňom prevážujú podst. mená a slovesá, kým v opise podstatné mená a prídavné mená.